

l'escletxa

revista de la llengua i la cultura catalanes

Número 26

Hivern 2010

2,5 euros

Josep Murgades:

“Sense alterar les relacions de domini, el català morirà”

Homenatge a Joan Solà
A reveure mestre!

El TC sentencia la llengua

TU ETS LA PEÇA

QUE ENS CAL

El Correllengua

El Correllengua és present a tot el país. El pas de la flama com a element de cohesió entre els territoris de parla catalana n'és el símbol principal. És una iniciativa que esdevé arreu acte festiu, i alhora, reivindicatiu i pedagògic sobre la llengua catalana. El Correllengua s'inicia anualment en un indret dels Països Catalans i es clou cada any a la Catalunya Nord tot recordant, per a la memòria col·lectiva, la pèrdua i amputació de les terres nord-catalanes.

QUI SOM?

La Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL) va néixer l'any 1996 amb la voluntat de fer un treball de xarxa entre associacions i persones d'arreu del país, amb voluntat d'implicar-se en projectes basats en quatre grans objectius:

Assolir la plena normalitat política i social de la llengua catalana, tot assegurant polítiques actives per facilitar-ne l'ús social.

Cultivar la nostra cultura posant-la a l'alçada dels nous temps, fer-ne créixer l'estima entre tots els catalans —tant d'origen com d'adopció— i difondre'n les múltiples manifestacions perquè sigui reconeguda i valorada arreu en peu d'igualtat amb les altres expressions identitàries.

Reclamar de les institucions de tots els Països Catalans el reconeixement de la unitat lingüística de la llengua catalana, per tal d'avançar junts en la plena normalització de la llengua.

Cal enfortir la nostra personalitat com a poble. En aquest sentit, cal que la llengua esdevingui un element bàsic de cohesió social, obri el camí cap a la recuperació de la nostra identitat col·lectiva i consolidi la voluntat d'esdevenir un poble amb capacitat de decidir lliurement el seu futur.

QUÈ FEM?

Cada dia es fa més palès que, tot i els avenços en el coneixement, l'ús social de la llengua catalana disminueix perillosament. La CAL treballa, juntament amb altres col·lectius, per invertir aquesta tendència a partir de dos punts bàsics: incidir en la renovació de la consciència d'autoestima per la llengua, pel que fa als ciutadans dels Països Catalans, i treballar en noves fórmules d'integració i d'acollida a la llengua comuna, el català, pel que fa als nousvinguts, sempre amb el consegüent respecte envers la llengua materna de cadascú.

Premis Joan Coromines

Els Premis Joan Coromines. Uns guardons que es lliuren anualment per afavorir l'autoestima i que premien d'una manera pública i solemne persones, institucions i empreses que desacomplexadament treballen en català i pel català.

Campanyes a favor del català

Campanyes a favor del català. Suport actiu a tota classe de manifestacions i actes en favor de la llengua (TV3 als Països Catalans, campanyes a la universitat i als mitjans de comunicació en general, denúncies per l'incompliment de la Llei de Política Lingüística, etc.).

A més a més:

El projecte Parlem de parelles lingüístiques, gestionat per la CAL, adscrit al programa de Voluntariat per la Llengua, que ofereix suport a aquelles persones que volen iniciar-se a parlar en català

Revista l'Esclatxa

L'Esclatxa, una revista trimestral sobre la llengua i la cultura catalana, amb articles d'opinió i debat on s'expressa l'actualitat lingüística dels Països Catalans i d'altres llengües minoritzades.

Iniciatives dels nuclis

Iniciatives locals dutes a terme pels diversos nuclis de la CAL estesos per la geografia catalana: passejades literàries, presentació d'obres emblemàtiques, conferències, actes populars, etc.

Projecte Xerrem

Grups de conversa en català, iniciats recentment, dirigits a persones que volen adquirir fluïdesa en la conversa i guiats per persones voluntàries.

A més a més:

Programes de TV sobre la llengua. "CAL PARLAR DE LLENGUA" un programa d'ETV Llobregat d'Esplugues, ideat, dirigit i presentat per la CAL. Un fòrum de debat i participació sobre la llengua que s'estén pel Baix Llobregat.

editorial

A reveure mestre!

Totes les absències són doloroses, però n'hi ha alguna que ho és especialment. Parlem de Joan Solà, que ens va deixar el passat 27 d'octubre. Els Països Catalans han perdut un dels grans referents en la defensa de la llengua. Avui som orfes del seu esperit i de la seva fidelitat envers un poble al qual mai va abandonar. Demà, tindrem, però tot el seu llegat per redescobrir una figura que ha mantingut encesa la flama de la reivindicació fins al darrer alè. Ho va demostrar durant la seva intervenció al Parlament criticant sense embuts tota la classe política per la seva manca de coratge o amb el seu darrer llibre, Plantem cara, que ha esdevingut el seu testament públic. La CAL el va guardar aquest any amb el premi Joan Coromines per tota la seva trajectòria en un dels darrers reconeixements que va rebre el prestigiós lingüista per part de la societat civil. Uns mesos abans també ha estat el protagonista de l'entrevista central de l'Esclatxa. D'ell ens n'emportem molts records, moltes vivències, però sobretot el seu compromís i la seva determinació a no defallir malgrat les adversitats. No ho fa el catedràtic de Literatura Catalana per la UB, Josep Murgades, que va ser un dels promotors del "Manifest dels Marges" l'any 1979 i que trenta anys més tard adverteix que "sense alterar les relacions de domini, el català està condemnat a mort. Murgades reconeix el seu escepticisme, però convida a rebel·lar-nos en la defensa de la llengua i de la cultura catalanes. I més quan la sentència de l'Estatut ens està conduint a una involució lingüística en tots els àmbits o al sud el govern valencià segueix amb la seva estratègia de relegar el català a un segon pla. La lluita continua. A reveure Mestre!

SUMARI

LA CAL OPINA
pàg.4

BREUMENT
pàg.5

RACÓ DE PENSAMENT
-Involució lingüística
(Xavi Tedó) pàg.6-8

CAL
Correllengua 2010
(Marc Prohom) pàg.9 -12
Xerrem pàg.13

VEUS DEL PAÍS
-Entrevista a Josep Murgades
(Àlex Romaguera) pàg. 14-17

APROFUNDINT
-Tribut a Joan Solà
(Jaume Marfany/Pep Ribas) pàg. 18-21
-ONA, tan sols una llibreria
(A.I.B) pàg. 22

ARREU DEL PAÍS
-La mort induïda del valencià
(X.T) pàg.23-26

-La Franja de Ponent: Problemàtica i directrius d'estudi
(Joaquim Torrent) pàg.27-28

RACÓ DE CULTURA
Llibres
-Sortir de l'armari lingüístic
(David Vila) pàg 29
Música
-Els heretges indomables/Seleccions en joc
(À.R) pàg 30

Mou-te
pàg. 31

L'Esclatxa Revista trimestral informativa de la llengua i la cultura catalanes.
Número 26. Hivern 2010

DIRECTOR:
Jaume Marfany

COORDINADOR:
Xavi Tedó

CONSELL DE REDACCIÓ:
Àlex Romaguera, Jordi Solé, David Vila,
Antoni Isarch, Pere Mayans,
Francesc Ricart i Xavi Tedó

HAN COL-LABORAT EN AQUEST NÚMERO:
Jordi Esteban i Joaquim Torrent

DISSENY I MAQUETACIÓ:
Pep Boatella

REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ I SUBSCRIPCIONS:
Carrer Muntadas, 24
08014 Barcelona
Tel. 93 4159002
Fax: 93 4158718
comunicacio@cal.cat
www.cal.cat

Dipòsit Legal: B-19.487-03

L'Esclatxa no comparteix necessàriament les opinions de les persones col·laboradores; l'opinió de la CAL es reflecteix en l'editorial

La CAL anima a la reproducció parcial de la revista, avisant primer i fent-ne constar la procedència

L'esclatxa és membre de l'Associació de publicacions Periòdiques en Català (APPEC)

NOTA: La CAL informa que es va suprimir el darrer número de l'Esclatxa per raons econòmiques.

Llengua, poble i individu

Jaume Marfany Segalés

Director de l'Esclatxa

Els atacs contra la llengua catalana no són una novetat i només cal donar un cop d'ull a les hemeroteques o als llibres d'història per saber que la persecució del català no és una cosa d'ara, sinó que es remunta a segles enrere. Poden haver canviat governs, institucions, persones, mètodes o arguments, però l'ofensiva espanyola contra la llengua catalana ha estat una constant en les diferents etapes de la nostra història.

Recentment, després de la sentència del Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya, han tornat de nou a la càrrega. Primer va ser la Llei d'Accollida. A principis del mes d'octubre, el Defensor del Pueblo (defensora, en aquest cas), la Sra. María Luisa Cava de Llano, hi presentava un recurs al Tribunal Constitucional. Els punts de la Llei d'Accollida que van ser recorreguts són aquells que situen el català, en tant que llengua pròpia de Catalunya, com la llengua comuna per a la gestió de les polítiques d'acollida i integració i, també, com la "llengua vehicular" de la formació i la informació.

Després, a finals del mes d'octubre, li va tocar el rebre a uns quants articles del reglament d'ús de la llengua catalana de l'Ajuntament de Barcelona, així com també del reglament d'ús de les llengües catalana i occitana de la Diputació de Lleida. Novament l'ús de l'adjectiu "preferent" referit a l'ús del català es trobava

en el punt de mira, ara, del Tribunal Superior de Justícia de Barcelona que basava la seva actuació en la sentència del Constitucional sobre l'Estatut. El penúltim atac (sempre és el penúltim) es va produir el 10 de novembre quan novament la Sra. María Luisa Cava de Llano, aquesta vegada de la mà del Partit Popular, presentaven un recurs al Tribunal Constitucional contra el Codi de consum i la Llei de Cinema aprovats pel Parlament de Catalunya. L'argument... que aquestes normes vulneren el dret d'ús de l'espanyol.

En poc més de trenta dies, tres atacs frontals contra la llengua catalana. I això continuarà perquè el nacionalisme espanyol té els objectius molt clars. Els atacs contra la llengua són, alhora, atacs contra Catalunya i els Països Catalans, perquè debiliten el seu principal signe d'identitat nacional; l'idioma, que durant segles ens ha servit, no només per comunicar-nos, sinó que ha estat l'element més decisiu de cohesió i de resistència nacionals. L'inextricable lligam que hi ha entre poble, individu i llengua, de què ens parlava el recentment traspasat Dr. Joan Solà.

Ara, més aviat del que ens pensem, s'iniciarà una nova ofensiva: dinamitar el procés d'immersió lingüística a Catalunya. La sentència contra l'Estatut, i les posteriors que se'n puguin derivar, facilitaran l'ofensiva contra la llengua a l'escola.

El gal·lès ja és oficial després de segles de marginació

L'Assemblea Nacional de Gal·les va aprovar a mitjans de desembre l'oficialitat del gal·lès després de segles en què el Regne Unit s'ha negat a acceptar la diversitat cultural dels territoris que té sota el seu domini. Malgrat que la nova llei especifica que aquest idioma cèltic no podrà rebre un tractament "menys favorable" que l'anglès, les entitats que porten anys batallant per al seu reconeixement la troben poc ambiciosa. L'oficialitat de la llengua pròpia era un dels compromisos electorals de l'actual executiu gal·lès (Partit Laborista i Plaid Cymru) i després de superar una sèrie d'entrebancs (com el d'haver de convèncer el Parlament de Westminster d'acceptar-la) i d'haver estat modificada diverses vegades finalment ha pogut ser aprovada. El govern gal·lès ha qualificat la seva aprovació d'"històrica" perquè "millorarà la qualitat i quantitat dels serveis disponibles en gal·lès". Amb tot, les associacions que lluiten per la seva normalització adverteixen que durant la propera legislatura reclamaran una "nova legislació" perquè tothom tingui el dret "d'escoltar, veure, aprendre i usar la llengua arreu de Gal·les".

La ministra de Cultura va intentar frenar la Llei del Cinema

Una de les filtracions de Wikileaks revela que en una conversa el passat mes de febrer, la ministra de Cultura, Ángeles González-Sinde, va criticar obertament la Llei del cinema català titllant-la d'"antinatural" i "desequilibrada", segons assenyala el document que s'ha donat a conèixer. Aquestes desacreditacions van ser en el transcurs d'una conversa amb l'ambaixador dels Estats Units a Madrid, Alan Salomont, i en la qual González-Sinde va assegurar que treballaria per evitar-ne l'aplicació perquè la veia "arriscada" davant l'oposició de les majors i les distribuïdores de cinema, a les que s'obligaria a doblar o subtitular les còpies al català. La ministra també va lamentar que la Generalitat actués cenyint-se a "l'interès públic per a promocionar la llengua catalana" però va afegir que, en realitat, "fins i tot els catalans prefereixen veure les pel·lícules en castellà".

Tallers per la Llengua edita un vídeo per conscienciar els catalanoparlants

Tallers per la Llengua treballa amb la tesi que si els catalanoparlants aprenuéssim a mantenir-nos en català amb normalitat, l'ús de la llengua es dispararia exponencialment. És amb aquesta idea que han entrevistat a personatges destacats de la cultura i la comunicació, com els periodistes Miquel Calçada, Vicent Sanchis i Patricia Gabancho, l'escriptor Sebastià Alzamora, el director editorial del Grup 62, Fèlix Riera, i la presidenta d'Òmnium Cultura, Muriel Casals. El vídeo resultant, i que es pot veure al youtube, va rebre més de 10 mil visites en menys de tres setmanes, i diverses entitats ja n'han fet visionats públics. Partint de la mateixa idea l'entitat ha elaborat 5 postals lingüístiques que combinen el joc i la informació, i que han estat molt ben rebudes entre el professorat de secundària. D'altra banda, l'entitat també ha consolidat l'oferta dels Tallers d'Educació a la Franja de Ponent dins el Projecte Jesús Moncada, i està oferint un paquet important de tallers a Andorra i al País Valencià gràcies a la col·laboració d'ACPV.

La justícia francesa prohibeix els rètols en occità "perquè generen confusió"

L'ajuntament de Vilanova de Magalona (Occitània) haurà de retirar els rètols en occità que anuncien l'entrada al municipi. Així ho ha decidit un tribunal de Montpellier, que ha donat la raó a una entitat que va demanar-ne la retirada. Els cartells estaven al costat d'uns altres on hi figura la denominació francesa del poble "Villeneuve-lès-Maguelone". El magistrat recorda a la sentència que "el francès és la llengua de la república" i que "s'ha d'usar en totes les informacions públiques", la qual cosa ja succeeix actualment. A parer del jutge els rètols en occità "generen confusió als conductors" que volen entrar al poble. Segons la llei francesa, totes les inscripcions a la via pública han de ser en francès, malgrat que s'accepten "traduccions de la llengua francesa". El jutge admet que "res no impedeix que un ajuntament usi una llengua general" però només "si existeix un interès general que ho justifiqui". És en aquest punt on la sentència creu que el consistori "no ha provat" que existeixin "fonaments històrics suficients" per usar el topònim occità, ni ha demostrat que hi hagi "un ús local suficient" d'aquest. La sentència obliga el consistori a retirar els tres rètols en un termini de 2 anys.

Racó de pensament

La sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut ha comportat una autèntica ofensiva contra el català, que lluny de normalitzar-se pot acabar reculant en tots els àmbits.

Xavi Tedó

Involució lingüística

Ple del Parlament on es va aprovar l'Estatut el 30 de setembre de 2005

Sovint fer un pas endavant implica fer-nos dos enrera. Això és el que ha passat amb la reforma de l'Estatut. La demanda de més autogovern per a Catalunya, àmpliament secundada per partits polítics i agents socials, ha tingut un efecte curiosament contraproductiu. La sentència del Tribunal Constitucional (TC) sobre l'Estatut ha comportat una laminació notòria de les competències pròpies de la Generalitat. L'àmbit lingüístic és l'ase dels cops. Molt lluny han quedat les pretensions de les forces polítiques catalanistes d'equiparar el català amb el castellà amb la inclusió del deure de conèixer la llengua pròpia del país. De l'Estatut que va aprovar el Parlament el 30 de setembre de 2005 "només n'han quedat les cobertes", que diuen alguns. Eva Pons, professora de Dret Constitucional de la UB i especialitzada en Dret Lingüístic, considera que la sentència de l'Estatut suposa "una reinterpretació de l'oficialitat del català". La docent explica que "la noció d'oficialitat és objecte d'una reinterpretació que imposa la igualtat necessària de les dues llengües oficials, cosa

“Eva Pons, professora de Dret Constitucional de la UB i especialitzada en Dret Lingüístic, considera que la sentència de l'Estatut suposa “una reinterpretació de l'oficialitat del català”

que impedeix el caràcter “preferent” del català en les administracions i els mitjans de comunicació”. Amb aquesta afirmació, Pons deixa clar que “s'evidencien les contradiccions en desvirtuar-se el deure de conèixer el català pels ciutadans de Catalunya –que es circumscriu als alumnes i funcionaris-, per l'incompliment patent de l'igualtat que s'afirma per l'Administració

Ple de l'ajuntament de Barcelona

estatal a Catalunya i per la insistència en els límits territorials de l'oficialitat del català”. No és l'únic punt afectat. La noció de la llengua pròpia, “de la qual la jurisprudència anterior n'admetia efectes prescriptius com a llengua “d'ús normal”, és així indirectament desvirtuada (i pràcticament reduïda a la seva significació de llengua “particular” o “privativa”, per contraposició amb el castellà que es qualifica ara de llengua “compartida”), tot i que s'admet expressament que el legislador pugui establir mesures adequades i proporcionades per corregir situacions històriques de desequilibri d'una de les llengües respecte de l'altra”. Pel que fa a l'educació es dona validesa a la immersió lingüística, “tot i recordar de manera reiterativa que no es pot excloure el castellà”, fet que obre la porta a què moltes escoles es vegin obligades a emprar el castellà de manera habitual si algun pare així ho reclama. Pons afegeix que en relació altres preceptes lingüístics concrets, “hi ha afirmacions imprecises sobre l'abast de la disponibilitat lingüística respecte dels consumidors i usuaris, el dret d'opció lin-

güística davant les administracions, etc., que poden traslladar el conflicte jurídic als posteriors desplegaments normatius de la Generalitat”. Davant d'aquest escenari, no és d'estranyar que l'ofensiva política contra el català s'hagi posat en funcionament a un ritme vertiginós.

Per terra, mar i aire

Poques setmanes després de la massiva i històrica manifestació que va recórrer el centre de Barcelona, la Defensora del Poble en funcions, Maria Luisa Cava de Llano, presentava un recurs d'inconstitucionalitat contra la llei d'acollida catalana acollint-se a la sentència del TC, que anul·la la consideració preferent del català. Cava de Llano va respondre a les crítiques de partits, societat civil i associacions d'immigrants, reiterant que “la sentència diu que la definició del català com a llengua pròpia de Catalunya no pot justificar l'ús preferent de la llengua catalana en detriment del castellà” i que en conseqüència entenia que un dels articles “infringia allò establert en

la sentència del Constitucional, i per coherència amb la sentència, i perquè acato la sentència” presentava la instància. La Defensora del Poble, nascuda a Barcelona, va demostrar el seu tarannà en afirmar que els immigrants no necessiten parlar català per integrar-se al país: “S'integren perfectament amb el castellà, no necessiten parlar català”, va sentenciar. Cava de Llano va negar que la seva militància al PP (fou diputada del PP al Congrés per Eivissa fins el 2000) tingués res a veure amb el recurs i va recordar que el seu predecessor Enrique Múgica, del PSOE, opinava el mateix en matèria lingüística. Tenia raó. El dirigent socialista va recórrer l'Estatut al TC. Aquesta primera sotragada posava de manifest que l'ofensiva contra la nostra llengua no havia fet altra cosa que començar. Les institucions del país han estat les segones en rebre les conseqüències de la croada espanyolista. El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) ha dictaminat la suspensió cautelar del reglament d'ús del català a l'Ajuntament de Barcelona i a la Diputació de Lleida després d'estimar

Racó de pensament / Involució lingüística

els recursos presentats pel grup municipal del Partit Popular i per l'entitat Convivència Cívica Catalana, respectivament. El tribunal ha deixat sense efecte set articles per al reglament d'ús del català en el cas de l'Ajuntament de la capital catalana i dinou més en el cas de la Diputació de Lleida i les dues suspensions són de forma cautelar i es mantindran fins que es resolguin els recursos presentats pel PP i l'entitat anticatalana. El grup municipal popular, que presideix Alberto Fernández Díaz, va portar la norma als jutjats després de criticar que el català fos llengua preferent en les recomanacions que fa pels tràmits de l'Ajuntament o l'atenció als ciutadans. En la seva interlocutòria, el TSJC argumenta que la suspensió dels articles es deu a "la substancial identitat amb alguns dels preceptes prèviament declarats nuls en aquells antecedents, o que imposen directament l'ús preferent de la llengua catalana o occitana sobre la cooficialitat de la llengua castellana". Els articles que la interlocutòria posa en qüestió diuen que "les actuacions internes de l'Ajuntament de Barcelona s'han de fer en català" i que "les actes de l'Ajuntament s'han de redactar en català". Altres fan referència a l'ús preferent del català en "impresos, segells

de goma i anàlegs" o en "l'expedició de documents". L'article que fa esment a què "en les seves comunicacions administratives orals, el personal de l'Ajuntament de Barcelona ha d'emprar la llengua catalana, llevat que l'administrat o l'administrada demani ser atès/atesa en castellà" o els que parlen de la rotulació i els assentaments, també han quedat suspesos cautelarment. D'altra banda, el TSJC també ha obligat la Diputació de Lleida a suspendre de forma cautelar l'aplicació de 19 punts del reglament per a l'ús de les llengües catalana i occitana-aranesa. Entre el seu contingut, la interlocutòria qüestiona que el text aprovat contingui termes o expressions com ara "preferent" referent a l'ús del català a l'ens o bé que "els documents públics i els contractuals atorgats per la Diputació s'han de redactar en català". Convivència Cívica Catalana fonamenta el recurs presentat contra diversos dels articles del reglament d'ús lingüístic de la Diputació en relació a d'altres reglaments d'universitats i ajuntaments catalans en què es considera que l'exclusió de la llengua castellana en els articles "atorga preferència a una de les llengües oficials sobre les altres". En el cas de la Diputació de Lleida, el reglament fixa en l'article segon el català com a "llengua

oficial i d'ús normal i preferent de la Diputació, de manera que hi de ser emprada en les seves tasques i relacions, amb les particularitats que fixen els articles següents", de la mateixa manera que estableix en l'article cinquè que la Diputació "optarà preferentment per la llengua occitana-aranesa en les comunicacions i notificacions adreçades a persones físiques i jurídiques residents a l'Aran".

La Defensora del Pueblo hi torna

La Defensora del Pueblo en funcions, María Luisa Cava de Llano, va presentar a mitjans d'octubre davant el TC recurs contra la Llei del Codi de Consum de Catalunya, que empara el dret dels ciutadans a adreçar-se i ser atesos en català i estableix sancions a les empreses o comerciants que ho incompleixin d'acord també amb la darrera llei de política lingüística de la Generalitat, aprovada l'any 1998 i encara vigent. La conservadora Cava de Llano va tornar a insistir que la seva decisió "és coherent amb la sentència del TC" sobre l'Estatut i va subratllar que "l'administració no pot establir la utilització del català en les relacions entre particulars que es realitzin en un establiment comercial perquè no existeix llengua de preferència". Just abans de

Racó de pensament / Involució lingüística

La Defensora del Pueblo, María Luisa Cava de Llano

“ La Defensora del Poble en funcions, María Luisa Cava de Llano, presentava un recurs d'inconstitucionalitat contra la llei d'acollida perquè els "immigrants no necessiten parlar català” ”

les eleccions, el TC va admetre a tràmit els recursos d'inconstitucionalitat presentats per la Defensora del Poble i el grup parlamentari del PP al Congrés contra el Codi de Consum de Catalunya, i un altre recurs dels populars ara contra la Llei del Cinema, que es limita a demanar que la meitat de les pel·lícules que s'exhibeixen a les sales del país siguin en català per corregir l'escassa presència que té actualment en aquest sector. Més perillós pot resultar encara que el castellà penetri a les aules davant la possibilitat admesa pel TC que una família reclami que el seu fill rebí les classes en espanyol. La immersió perilla. El català ja no és ni la llengua preferent.

L'amenaça arriba a les Illes

La nova direcció del PP balear adverteix que modificarà i eliminarà decrets que persegueixen la normalització del català i que

havien estat aprovats per l'antiga cúpula popular

A mesura que s'acosten les eleccions al parlament balear, que se celebraran l'any vinent, la direcció del PP a les Illes intensifica les amenaces contra la normalització del català. El líder i cap de llista del PP illenc, José Ramon Bauzá, va anunciar a finals de setembre que derogaria el Decret de Mínims, que garanteix que el català sigui la llengua si més no del 50% de les classes que reben els escolars i que va ser impulsada curiosament pels populars, si finalment presideix el govern balear. També va advertir que modificaria la Llei de normalització lingüística per evitar l'acceptació de unitat de la llengua. Bauzá ha fet trontollar el consens que existia fins i tot en les files populars de no fer de la llengua una eina de confrontació política. Ho avala que dels nou ajuntaments de Mallorca on s'han aprovat mocions presentades pel PSM-EN en defensa de la unitat de la llengua i del seu ús, en sis d'ells (Inca, Pollença, Sa Pobla, Lloseta, Búger, Mancor de la Vall) els regidors del PP han secundat la iniciativa.

A Porreres i Alaró, els edils del PP s'han abstenut facilitant l'aprovació de la moció i només a Marratxí i Llubí, d'on era alcalde Bauzá hi han votat en contra. Tot plegat demostra la perillosa contradicció que es produeix entre

les decisions dels grups municipals del PP i les directrius que intenta marcar el líder del partit a les Illes. A la pràctica, els populars reclamen que el català deixi de tenir preeminència a l'escola i ara defensen que els pares puguin decidir la llengua d'ensenyament dels fills i, a partir dels sis anys, també els ensenyin el segon idioma

“ Dels nou ajuntaments de Mallorca on s'han aprovat mocions presentades pel PSM-EN en defensa de la unitat de la llengua i del seu ús, en sis d'ells els regidors del PP han secundat la iniciativa ”

oficial, a més d'un d'estranger. També demanen que els pares puguin triar quines assignatures faran els seus fills en castellà i quines en català i sol·liciten que els alumnes puguin expressar-se a classe i fer els exàmens en qualsevol de les dues llengües, al marge de si l'assignatura s'imparteix en català o castellà. En l'àmbit de les administracions, el seu objectiu és que el català passi de ser un requisit a la funció pública a ser només un mèrit. De fet, els populars han aprofitat les queixes d'alguns professionals sanitaris davant el decret del govern progressista que dona dos anys als metges per demostrar els seus respectius nivells de català.

El líder del PP balear, José Ramon Bauzá, amb Rajoy.

CORRELENGUA 2010:

El batec d'un país

Amb els tradicionals actes de cloenda a Perpinyà, es tancava el passat dissabte 6 de novembre una nova edició del Correlengua. Un any més, centenars d'associacions amb el suport de la CAL han tornat a organitzar a les seves respectives viles, pobles, barris i ciutats un ampli ventall d'actes a l'entorn de la defensa i promoció de la llengua i cultura catalanes.

Marc Prohom
Membre del Secretariat de la CAL

Caldes de Montbui

El tret de sortida del Correlengua 2010 es feu a la vila d'Arenys de Mar (el Maresme) el dissabte 3 de juliol, triada en aquesta ocasió pel seu estret lligam amb l'autor que ha estat homenatjat enguany, Salvador Espriu. Davant més de quatre-centes persones, el cementiri de Sinera s'omplí de gom a gom per gaudir de l'espectacle poètico-musical "El Minotaure i Teseu", un emotiu i sentit homenatge a l'obra del poeta i escriptor, del qual es commemoren els vint-i-cinc anys de la seva mort. Però no ha estat Espriu l'únic autor que ha rebut el reconeixement dels Correlengües d'enguany. Durant els mesos d'abril i maig, el Correlengua a Mallorca organitzat per Joves de Mallorca per la Llengua va reivindicar les figures de Miquel Àngel Riera i Miquel Bauçà, mentre que al País Valencià i de la mà d'Acció Cultural del País Valencià (ACPV), el rondallista i novel·lista Enric Valor fou l'eix sobre el qual se sustentaren molts dels actes programats, en record dels deu anys de la seva mort. Per la seva part, els Correlengües

del ponent del Principat rememoraren la figura del poeta lleidatà Màrius Torres, en els cent anys del seu naixement i d'altres, els menys, recordaren la vida i obra de Joan Maragall del qual l'any vinent se'n commemorarà el centenari de la seva mort.

Aquesta àmplia mostra d'autors que han estat recordats i homenatjats és una bona manifestació de la riquesa i varietat que caracteritza als actes del Correlengua, característica que s'ha tornat a posar de manifest aquest any. Així, els actes han pres formats ben diferenciats; conferències, xerrades, debats, exposicions, concursos sobre llengua i cultura, espectacles infantils, representacions teatrals, ballades i tallers de sardanes i jotes, cercaviles, marxes de torxes, sopars de germanor i una àmplia mostra de concerts musicals són només una mostra de la tipologia dels actes programats arreu, on la reivindicació lingüística i la mostra de la riquesa de la nostra cultura popular ha estat sempre el nexa d'unió. Aquest caràcter unitari i de cohesió tam-

bé s'ha reflectit amb la lectura del manifest del Correlengua 2010, acte comú a gairebé la totalitat dels Correlengües del país, i que aporta el toc reivindicatiu i solemne als actes. Enguany aquest text ha estat elaborat per la periodista i escriptora Patrícia Gabancho, i en ell s'exhorta als catalano-parlants a fer pinya davant les adversitats del present i a treballar "junts, conscients, batalladors i esforçats, per poder tenir en el futur la normalitat lingüística que avui se'ns regateja".

Un any més, la implantació territorial del moviment del Correlengua ha estat un dels seus principals actius. La flama de la llengua ha recorregut bona part de les comarques de parla catalana, des d'Elx i Crevillent (al Baix Vinalopó) a l'extrem més meridional, fins a Perpinyà (al Rosselló) a l'extrem més septentrional, o des de Morella (als Ports), a ponent, fins a la mateixa illa de Mallorca. La ciutat de Barcelona també va viure el pas del Correlengua en l'acte central que es feu coincidint amb la Diada de l'11 de setembre. L'acte va comptar amb la presència dels castellers de Sants i amb la tradicional desplegada del mosaic dels Països Catalans, mentre que el moment més emotiu fou l'actuació de Jaume Calatayud i Vicente Monera, que van oferir un espec-

tacle poètico-musical amb poemes de Sagarra, Riba, Salvat-Papasseit, Foix, Espriu, Pere Quart i Miquel Martí i Pol. Però el Correlengua arriba a tot arreu i també ho fa a les poblacions més menudes, i en són dos bons exemples Bellmunt d'Urgell (La Noguera) o Sant Guim de la Plana (La Segarra) que, amb poc més de dos-cents habitants, han organitzat els seus respectius actes. Bona mostra d'aquesta implantació en el territori també es percep a través de les adhesions a la moció del Correlengua que es fa arribar des de la CAL a tots els consistoris del Principat. Enguany més d'un centenar d'ajuntaments han aprovat mocions de suport al Correlengua, duplicant la xifra de l'any anterior, quan s'hi van sumar poc més de mig centenar. Sabadell, Cerdanyola del Vallès, Mollet del Vallès, Sallent, Argentona, Solsona o la Pobla de Segur són algunes de les localitats on s'han aprovat mocions de suport a aquesta activitat.

A nivell intern, el Secretariat de CAL Nacional creu que s'ha fet un pas endavant per millorar la coordinació dels diferents Correlengües i donar un millor servei a les diferents entitats que s'hi adrecen. En aquest sentit, el nou portal web de la CAL s'ha convertit en una eina força útil per a

fer accessible documentació de suport per a l'organització dels Correlengües i s'ha agilitzat el contacte amb les associacions, per mitjà de la creació del correu electrònic exclusiu del Correlengua. També en el terreny de la difusió del Correlengua entre els socis i entitats afins s'ha fet un gran esforç, amb l'edició per primer cop del Butlletí Electrònic del Correlengua, que amb una periodicitat bimensual, s'ha elaborat per donar fe de la força i vitalitat del moviment i posar a l'abast de tothom l'agenda d'activitats dels diferents actes programats arreu. En futures edicions, és voluntat del Secretariat anar millorant el servei a les entitats i estrènyer els vincles amb totes elles, per tal d'enfortir encara més l'empenta del Correlengua.

“ La CAL considera que s'ha fet un pas endavant per millorar la coordinació dels diferents Correlengües i donar un millor servei a les diferents entitats que s'hi adrecen ”

Gandia

Torredembarra

Guardamar

En definitiva doncs, en un context com l'actual en que s'estan multiplicant els atacs i amenaces envers la llengua i el seu ús social arreu de les terres de parla catalana, el moviment del Correllengua i el que significa té més sentit que mai i esdevé un instrument de gran utilitat i transcendència en una doble via. Per un cantó, fa conèixer als nous (més d'un milió al Principat en la darrera dècada) la riquesa lingüística i cultural del país que l'acull i els convida a participar-hi des d'un punt de vista festiu, però a l'hora compromès. I per altra banda, dóna un toc d'atenció als catalanoparlants i als qui manifesten un mínim de consciència nacional, que no s'ha d'abaixar la guàrdia i que cal renovar i reforçar la nostra autoestima com a poble i la nostra militància lingüística.

Enhorabona a totes les entitats, associacions i persones individuals que han fet possible que un any més el Correllengua hagi esdevingut un nou èxit.

Visca la llengua!
Visca el Correllengua!

El Xerrem radiofònic

Quaranta assistents dels grups Xerrem promouen l'ús social del català en un programa de ràdio a l'emissora local de Sants

Jordi Esteban
director del programa Xerrem

D'octubre d'enguany fins al juny de l'any vinent l'emissora local Sants 3 Ràdio ofereix als oients una tertúlia setmanal de vint minuts protagonitzada per dues o tres persones 'xerrires', és a dir, participants dels grups Xerrem que es fan setmana rere setmana per millor l'ús del català i als quals hi acut gent d'arreu. La tertúlia s'anomena Avui xerrem... i en la versió local de Sants s'acompanya d'una entrevista amb responsables d'entitats del barri i de la ciutat de Barcelona, membres de la Taula Intercultural del Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta, que ha estat la impulsora de la iniciativa. Podeu escoltar-la cada dissabte a les 12h o cada dimarts a les 22h directament de l'emissora (103.2 FM) o per via digital a www.sants3radio.cat/. Sants 3 Ràdio ha ofert les 40 gravacions de què consta el programa a la Federació de Ràdios Locals de Catalunya per afegir-lo a les programacions de les ràdios que el vulguin emetre. Les tertúlies no són altra cosa que mostres, en format reduït, de l'activitat que es fa als grups Xerrem: una estona de conversa sobre temes diver-

sos i quotidians, generada per preguntes prèviament establertes que la fan fàcil i tranquil·la. De manera condensada i paradigmàtica s'hi compleixen els tres objectius del projecte Xerrem: coneixement i estimació de la llengua catalana, de les persones conversadores oriündes d'arreu, i del país que ens acull a tots.

Per dur a terme el programa s'han convidat xerrires de diferents grups Xerrem. Les gravacions del programa s'han fet durant el mes de juliol, quan la majoria dels grups ja estaven inactius pel període estival, cosa que dóna fe de l'interès que suscitava en molts xerrires el fet d'intervenir radiofònicament i en català, un interès que ja havia quedat palès ateses les nombroses intervencions amb micròfon obert fetes durant el sopar de xerrires que es va dur a terme a finals de juny.

Segons les anàlisis de l'ús social de la llengua, un dels factors més decisius pel qual moltes persones adultes que aprenen català no s'animen a parlar-lo en les converses de relació social amb catalanoparlants és

la vergonya que experimenten de fer-ho sense tenir un domini ple de l'idioma. L'experiència de la ràdio ens ha demostrat que el projecte Xerrem va per bon camí, que les persones que assisteixen als grups de conversa setmana rere setmana per aprendre català de manera informal i horitzontal desitgen expressar-s'hi fora de l'entorn facilitador del grup per demostrar-se a si mateixes i mostrar als altres que s'han apropiat de la llengua, que a partir d'ara és també seva i que es poden moure amb llibertat en àmbits d'ús del català, com ho són, en aquest cas, la majoria de ràdios locals. Apropiar-se d'una llengua és, sobretot, acceptar-la com a vàlida per expressar-se amb detalls i matisos, és a dir, amb plenitud de comunicació personal, tot i no ser la llengua materna amb què indefectiblement modulem tot allò que volem dir, per complex o matisat que sigui.

Esperem que l'èxit d'aquesta iniciativa es pugui repetir, en un altre format, durant el curs 2010 - 2011.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

L'Esclatxa és una revista informativa i d'actualitat centrada en temes de llengua i cultures catalanes i que té la voluntat de difondre un esperit de flexió, treball, implicació i actitud positiva en la lluita per la llengua arreu dels Països Catalans

Omple aquesta butlleta i fes-la arribar al Carrer Muntadas 24, 08014 de Barcelona o al Fax 93 4158718. També pots subscriure't a la pàgina www.cal.cat

Periodicitat trimestral
Subscriu-t'hi per 15 euros anuals

NOM I COGNOMS		
____		
ADREÇA		
____		
POBLACIÓ	COMARCA	
____	____	
TELÈFONS	CODI POSTAL	
____	____	
PROFESSIÓ	DATA DE NEIXAMENT	D.N.I
____	____	____
ADREÇA ELECTRÒNICA		
____		

TITULAR			
____			
ENTITAT			
____			
ADREÇA OFICINA	CODI POSTAL		
____	____		
POBLACIÓ	DATA		
____	____		
ENTITAT	OFICINA	D.C.	NÚMERO DE COMPTE
____	____	____	____

MÉS INFORMACIÓ:

www.cal.cat / 93 415 90 02 / comunicacio@cal.cat

Desitjo (marqueu només una de les opcions):

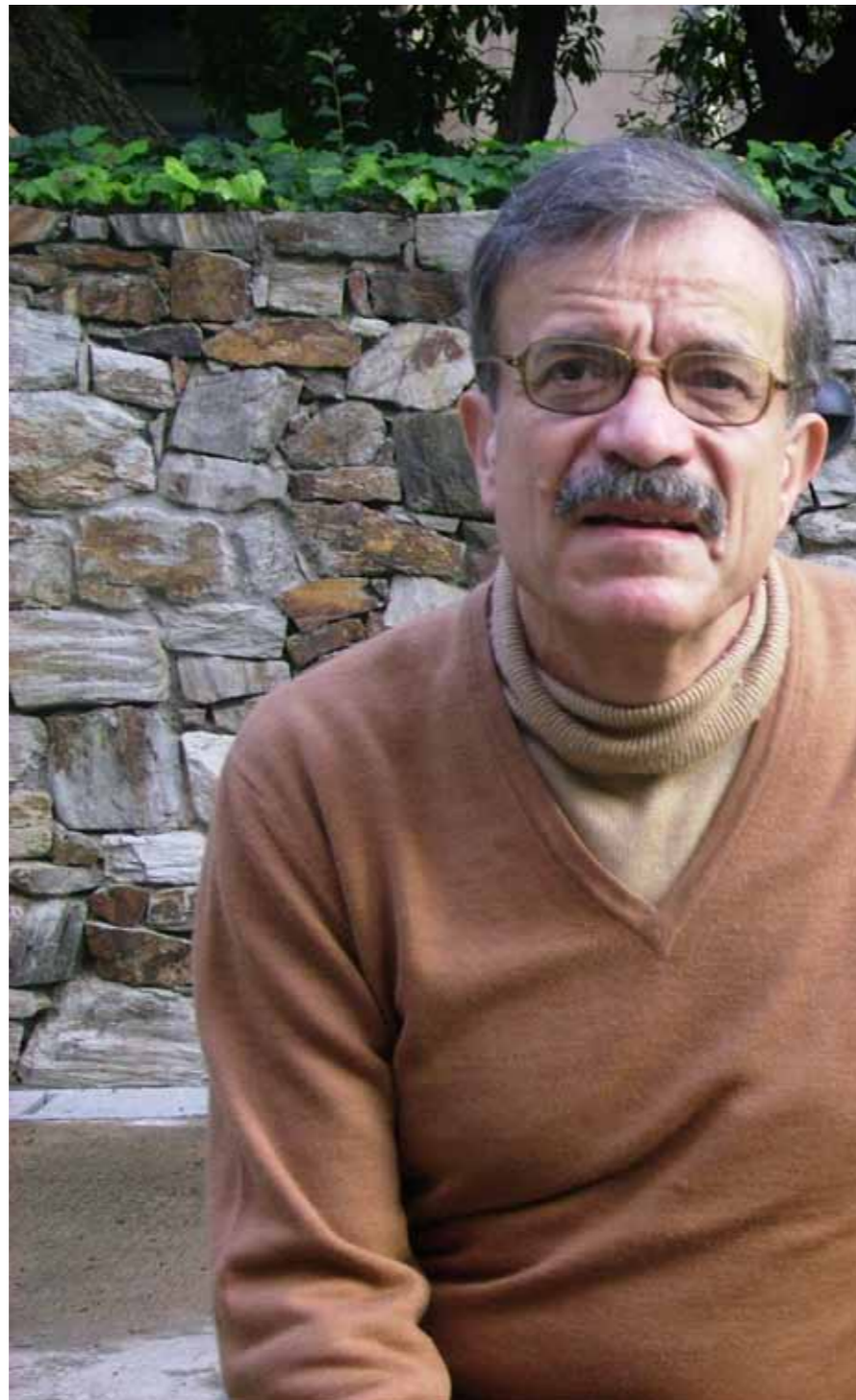
- Rebre l'Esclatxa trimestral (15 euros anuals)
 Fer-me soci de la CAL i rebre gratuïtament l'Esclatxa (mínim 42 euros anuals)

Veus del País

Josep Murgades: "Sense alterar les relacions de domini, el català està condemnat a mort"

Entre dossiers i llibres que li omplen el despatx, en Murgades va desgranant la vida de la nostra preuada llengua. Reflexions que, en contacte amb els seus alumnes, li confirmen les enormes dificultats per avançar en la normalització en l'actual context d'imposició espanyola. Des del rigor i a contracorrent del pensament oficial, Josep Murgades i Barceló (Reus, 1951) ens ofereix una mirada serena i punyent per sortir d'aquesta assimilació imparabile. Així ho va escriure en el Manifest del Marges, l'any 1979, en el qual aquest catedràtic de Literatura catalana per la Universitat de Barcelona instava la societat i els polítics catalans a recuperar el país per salvar l'idioma. Tres dècades després, i amb una corrua d'aportacions molt densa i prolífica, Murgades confessa un escepticisme que, lluny de ser poruc, convida a rebel·larnos en defensa de la llengua i de la cultura catalanes.

Àlex Romaguera

Fa poc temps del traspàs d'en Joan Solà. Com l'ha viscut?

Ha estat duríssim, no sols per la seva vàlua personal, també perquè vivia un moment de gran plenitud intel·lectual. D'aquí que el millor homenatge a retre-li és continuar la seva tasca: aprofundir en la gramàtica i la recerca històrica, i prendre com a exemple el seu compromís a favor de la normalització. Avui, però, ens sentim més orfes que mai.

Ell dissentia de la manca de fermesa dels nostres polítics. Hi esteu d'acord?

Com he dit en altres ocasions, crec que s'ha fet el "màxim insuficient". Una observació extreta de converses amb en Xavier Lamuela i ell mateix. Els polítics no gosen ni poden anar més enllà en l'aparent tasca de normalitzar la llengua, perquè està limitada per unes relacions de poder desiguals que s'han imposat, a sang i a foc, al llarg dels segles. Sense alterar aquestes relacions de domini és impossible caguir la fagocitosi que pateix el català. Malauradament, i com deia en Solà, els nostres polítics no gosen modificar-les. En això estem.

L'augment del coneixement del català contrasta amb el retrocés del seu ús social...

Fa cent anys, en època de Pompeu Fabra i del Noucentisme, calia dotar la llengua de dimensió cultural, intel·lectual i prestigiosa, una vegada els usos estaven garantits. La societat, aleshores, era majoritàriament monòglota. Ara, la situació s'ha invertit: els usos intel·lectuals i culturals estan assegurats, però, per contra, en l'àmbit domèstic o públic, el català pateix una fragilitat evident, cada cop més llescat per la intrusió del castellà.

L'atmosfera que ens rodeja és espanyolitzadora?

S'observa en les àrees del domini lingüístic de fora del Principat. Ja sigui Perpinyà, Alacant, València, Eivissa o certes zones de Mallorca. Són societats que funcionen en espanyol, en les quals la nostra llengua ha quedat reclosa en una illa d'alta intel·lectualitat o acadèmia. És a través de l'espanyol que la majoria de població es re-

laciona i obté l'ascens social.

Durant el mandat del Tripartit, s'ha intentat regular la presència del català en l'etiquetatge o en el cinema. Només són pedaços o poden canviar la tendència?

Cal aplaudir-ho perquè respon al desig d'intervenir. I si ho critiquem, aleshores també retraiem la població que, en la mesura que és víctima d'una alienació evident, sovint menysté aquestes mesures. Sense oblidar que, tan bon punt s'intenta avançar en la normalització, la resposta de la "bruneta mediàtica" com del mateix Estat i dels seus aparells és radicalment hostil. En definitiva, els instruments polítics són claus, ja que la inèrcia, aquí i a tot arreu, sempre juga a favor de la situació establerta, favorable al castellà en tots els fronts.

L'aparició del diari Ara, la possible edició en català de La Vanguardia o la visualització de la llengua a Internet, poden modificar l'estatus quo?

Si arrelen contribuiran a frenar la fagocitosi tan imparabile que patim. Però repetixo: sense eines polítiques això és insuficient. Ho hem vist en el tancament dels repetidors de TV3 al País Valencià, davant el qual l'Estat trinxà la nació a còpia d'eliminar el català.

Tenim l'Estat en contra?

Esdevé el gran interpositor entre el poble català i la Unió Europea, que, a més de no voler problemes, reserva a Espanya el paper de gestionar l'estatus del nostre idioma. I Espanya sap que, sense fer res, els interessos juguen al seu favor. Uns interessos que,

“ Hi ha frases fetes i refranys que ens identificaven com a poble que han estat substituïdes, configurant un altre univers de referència ”

des de fa 300 anys, són centralistes, uniformitzadors i genocides de qualsevol altra cultura que no sigui la castellana.

Parla d'una doble assimilació: la que produeix la substitució d'una llengua per una altra i la que altera la seva personalització, convertint-la en un apèndix de la dominant. Ho pot raonar?

Primer cal dir que una llengua és una marca d'identitat, a més d'un mitjà de comunicació i de difusió social molt rellevant en les nostres societats avançades. Quan al català, la dinàmica erosionadora de la que és víctima funciona en aquests dos fronts. En primer lloc, intentant que tingui menys àmbits d'ús social, de manera que l'espanyol sigui dominant en el màxim nombre espais. Així ho veiem a Euskadi respecte a l'èuscar, al qual es priva d'àmbits d'ús comunitaris. I, en segon lloc, llescant les especificitats que fan del català una llengua romànica diferent a qualsevol altra. Consisteix a degradar la seva forma tot incorporant-hi elements de la llengua dominant, el castellà. Aquesta doble dinàmica provoca la glutofàgia o assimilació total.

Aquí apareix la dialèctica sobre si el català ha de reflectir la normativa oficial o, per contra, si aquesta ha d'adaptar-se al seu parlar domèstic, tenint en compte la seva fagocitosi. Què en pensa?

Precisament aquesta contradicció és l'objectiu més anhelat per la glutofàgia espanyola. Dit això, cal recordar que, en cap llengua, la normativa s'ajusta a la forma que és enraonada. Sempre hi ha un decalatge entre els usos informals o domèstics amb els usos acadèmics, de manera que el decalatge no representa un divorci extrem i tothom entén que els registres col·loquials i els cultes difereixen, ja que existeix una retroalimentació entre els dos nivells. Ara bé: quan es tracta d'una llengua víctima de la fagocitosi, cas del català, es produeix un allunyament entre uns usos i altres, i d'això en treu profit la llengua colonitzadora que, com el castellà, malda per assimilar-la.

La permeabilització és més qualitativa que quantitativa, en imposar-

Veus del País / Entrevista a Josep Murgades

se una realitat cada cop més espanyola i homogenia?

Sens dubte, hi ha paraules que ens identifiquen com a poble que són substituïdes per altres que provenen de la llengua dominant, la qual va configurant un nou univers de referència. El procés d'uniformització és especialment greu en l'àmbit de les frases fetes, els refranys, les locucions, les interjeccions o les paraules. Aquí, la degradació, avança a una velocitat esborronadora, només cal veure la llengua dels qui ja tenim una edat amb la dels estudiants universitaris. La tenen ben tocada i espanyolitzada.

En l'àmbit universitari és especialment greu?

Naturalment, perquè tot i educar-los en l'alta literatura i l'anàlisi de la llengua, en l'àmbit col·loquial els usos van cap a una

“ Els instruments polítics són claus perquè la inèrcia sempre juga a favor de la situació establerta, dominada pel castellà ”

altra direcció, fins al punt que coses que fa trenta o quaranta anys eren òbvies, ara s'han perdut. I a la inversa: en l'àmbit de la sexualitat, per exemple, la majoria de nois i noies utilitzen una terminologia clarament espanyola que, per a gent de la meua edat, només les hem après a la Espanya profunda quan vam fer el Servei Militar. En canvi,

avui són massives i espontànies entre les persones que estudien a la universitat.

Hem perdut mots que expliquen la nostra realitat?

Una cosa és manllevar paraules útils que la pròpia llengua no ha generat i que, per oportunisme o interès social, s'hi incorporen. Però l'altra és l'enorme quantitat de mots o frases fetes manlevades per pura claudicació o sotmetiment a la pressió ambiental, quan, en realitat, ja existeixen en català. Això fa que l'osmosi esdevingui, per pura inèrcia, favorable a l'espanyol.

La progressiva privatització de l'ensenyament, que suprimeix diverses filologies en benefici de matèries pensades per satisfer un mercat que és bàsicament en espanyol,

afebleix encara més el català?

Una llengua com la nostra, amb els problemes que té, surt perjudicada de qualsevol canvi o situació, sigui el que sigui, però en la mesura que també existeix, aquests canvis poden ser revertits en benefici seu. Així, per exemple, la immigració i el Pla Bolonya no són beneficiosos d'entrada, però tampoc són perversos i poden revertir els dèficits que tenim, contribuint a reforçar el català a través de l'aprenentatge. En definitiva: depèn de la nostra voluntat perquè es girin en un sentit favorable per a la pervivència de la llengua i de la nació catalanes. Precisament Internet, no només no se'n ha cruspit, sinó que ens proporciona plataformes de projecció que eren insospitades fa alguns anys. Si més no, els catalans en sabem treure rendiment.

En el cas dels nouvinguts, l'únic coixí són les aules d'acollida i les parelles lingüístiques. N'hi ha prou?

Aquest és el repte, incorporar els nouvinguts en la nostra realitat social i al coneixement del català. Però tornem al cap del carrer, perquè l'Estat es dedica a interposar recursos per evitar l'aproximació del català als nouvinguts, fent de l'espanyol la llengua única a tots els racons de la societat.

Fins i tot, en una de les teves reflexions, parles que el tuteig en les relacions personals s'ha imposat, quan a Catalunya era habitual la distinció entre el "tu" i el "vostè". Què ha succeït?

Obeeix a moltes causes, i no sols afecten la nostra llengua. En primera instància, l'abús del tuteig respon a que la llengua hegemònica al món, l'anglès, no presenta aquesta distinció. I, per osmosi a aquest idioma, a Catalunya s'ha diluït. L'altra raó és la facilitat en creure que les diferències de classe s'han acabat. Desapareix el concepte "vostè" talment com si s'haguessin eliminat les desigualtats socials i les jerarquies, les quals, lluny de ser intrínsecament perverses i referides a l'explotació, fixen una distribució de responsabilitats, res més. Per tant, en la mesura que a l'espanyol perd l'"usted", això ens arrossega i fa que el català també renunciï al "vostè". Un fet especialment irritable pels qui,

en determinat moment, tractàvem la gent gran de "vos", que també. Si comencem a renunciar a aquests conceptes formals que ens atorguen especificitat, malament rau.

Les consultes sobiranistes o les expressions de cultura popular, com les colles castelleres o els espais de música tradicional, són decisives en el procés de recuperació lingüística?

Hem de relativitzar-ho, perquè les consultes, per exemple, no poden prometre per demà escenaris que són difícils d'assolir. Ara, si esdevenen com a llocs on fer un tast creatiu al marge del que ens indueixen els poders de l'Estat, alguna cosa en sortirà. De moment, demostra que tot plegat no passa per Espanya ni la seva llengua imperial, sinó que hi ha entorns on practicar la catalanitat de manera positiva.

En quin model de multiculturalisme s'hauria d'emmirallar Catalunya?

L'hem de crear nosaltres mateixos. I probablement per les circumstàncies de la nostra societat, serà específic. Sobretot perquè fer del català la única llengua oficial dubto que resolgui els problemes actuals, i la prova està en Andorra, un estat independent que té el català com a oficial però l'ús del qual és residual.

Però amb l'estat propi podríem fer-ho possible, no troba?

Hem d'avançar cap aquest objectiu, però l'estat tampoc ens assegura automàticament la recuperació lingüística, al marge que, en aquest desideratium cap a la independència i la plenitud del català, cal una llarga travessia. I, en aquesta travessia, hi hem de participar tots, perquè si no es redueix la defensa de la llengua i la literatura en una sola opció política. El català estarà salvat quan gent de tots els colors polítics en vegin la importància i l'utilitzin.

La independència, doncs, no assegura el canvi d'usos?

Un estat independent, desenganyem-nos, seria com els altres, amb llums i ombres. I si bé ens aniria millor per fugir de l'espòli i de l'alienació actuals, tot no serien flors i violes. Hem d'entendre que, amb la glo-

“ Un estat pot ajudar a infondre autoestima a l'ús del català, sens dubte, però no és la vareta màgica als seus problemes ”

balització, cal ser poliglòt, perquè fins i tot amb l'espanyol només ja no es pot anar pel món. Un estat pot ajudar a infondre autoestima a l'ús del català, sens dubte, però no és la vareta màgica, perquè el medi ambient lingüístic està en mans de l'espanyol i l'anglès. Hem de tenir-ho clar.

El PP i Ciutadans utilitzen l'idioma com a arma política. Cal polititzar el català?

No cal polititzar-lo perquè ja ho està, com l'economia o qualsevol altre fenomen que intervé en la vida col·lectiva. Imaginem-nos que en una societat s'acaba el paper higiènic; això esdevindria un problema polític, perquè tothom el fa servir. Doncs el mateix amb la llengua, que excepte en casos esporàdics, tothom se'n serveix. És una qüestió eminentment política, en la mesura que, si hi ha dues llengües que competeixen per exercir determinades funcions, la normalització serà més òptima o menys en funció dels interessos polítics que hi hagi al darrera.

En aquesta lluita, hem de recuperar els referents propis?

És fonamental, perquè a la literatura castellana se li dona una cobertura exagerada en detriment dels nostres literats, que són silenciats sistemàticament. Encara som lluny que els mitjans públics juguin sense por a la carta catalana.

És optimista, malgrat tot?

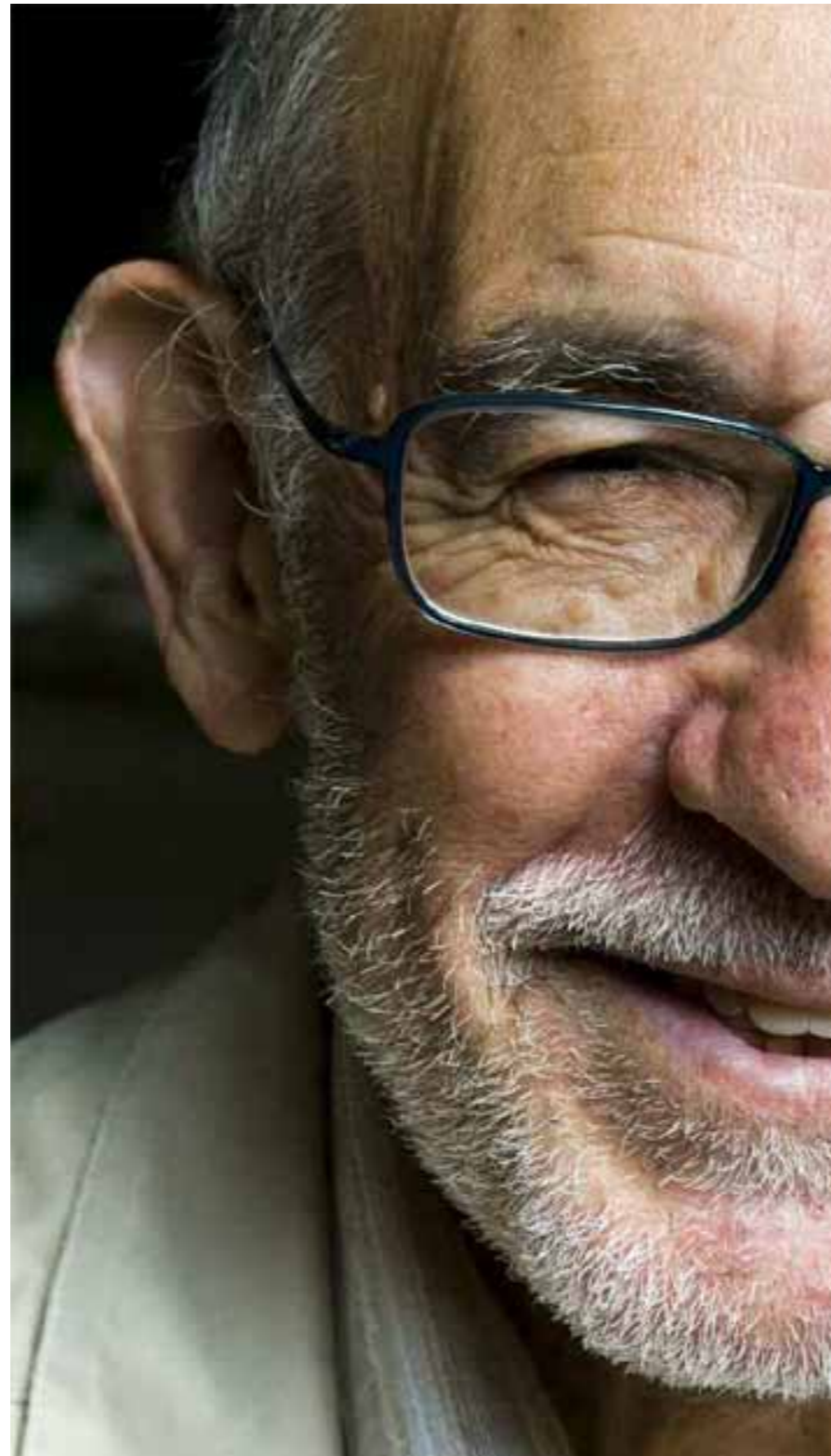
Faig meves unes paraules d'Antonio Gramsci, quan deia que "cal ser pessimista en l'intel·lecte i optimista en la voluntat"; pessimista perquè és garantia de no perdre la capacitat crítica; i optimista per continuar lluitant pels ideals.

Gràcies, Dr. Solà.

“Estic segur de dues coses: la primera que si una llengua no ens serveix per crear-hi comunicació i bellesa, ¿de què ens serveix?, no té futur; i segona, del lligam inextricable entre poble, individu i llengua: una llengua no pot ser digna i mantenir-se si qui la parla no viu amb dignitat i confiança i si el poble que la té com a patrimoni no és lliure sinó que viu subjugat, com nosaltres, durant segles a un Estat que sempre ens ha sigut hostil.”

Joan Solà, darrer article a l'AVUI, 21-10-2010

Jaume Marfany
Director de l'Esclatxa

La matinada del 27 d'octubre ens deixava el Dr. Joan Solà. Fa ja uns mesos, el mestre deixava la docència i, el dijous 21 d'octubre, publicava el seu darrer article al diari Avui. D'aquesta manera tancava una llarga etapa de col·laboració –trenta-sis anys- amb els mitjans periodístics. Més de 1.050 escrits publicats en tres diaris: Diari de Barcelona (1974-1976, 1990-1991), setmanari El Món (1981-1984) i Avui (des de 1991 fins al 2010).

Joan Solà va dedicar la seva vida a la llengua; a l'estudi, a l'ensenyament, a la defensa i a la recuperació de la llengua catalana. Es va llicenciar en Filologia clàssica el 1965 i va obtenir el doctorat en Filologia catalana el 1970 i el títol de màster en lingüística el 1977, a la universitat de Reading. Des de 1984 va exercir com a catedràtic de llengua i literatura catalanes a la universitat de Barcelona.

Va obtenir els reconeixements més importants: entre altres, el 2005 va rebre la Creu de Sant Jordi i el 2009 va ser nomenat Doctor Honoris Causa de la Universitat de Lleida i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. La CAL li va retre homenatge el maig de 2010 i li va atorgar el Premi Joan Coromines en reconeixement a la seva trajectòria personal en defensa de la llengua i cultura catalanes.

Els seus escrits han estat sempre extraordinaris i d'un gran valor lingüístic. Des de la publicació dels Estudis de sintaxi catalana, l'any 1973, fins a la magna obra de la Gramàtica del català contemporani de 2002, hi ha hagut tot un seguit de publicacions d'un gran valor filològic i lingüístic. Pel que fa a la sintaxi, la seva especialitat, va ampliar, aprofundir i modernitzar la feina de Fabra i va contribuir a fixar una sintaxi moderna del català que, segons el propi Solà, ara i durant els propers anys caldrà seguir desgranant per mitjà de la recerca. D'aquí a pocs mesos sortirà el darrer volum de l'obra completa de Fabra, que dirigia conjuntament amb Jordi Mir.

En el seu darrer llibre Plantem cara! va recollir els articles publicats, entre 1998 i 2008, a la secció Parlem-ne! del diari AVUI. Un recull en què Joan Solà ens ofereix lliçons de gramàtica i reflexiona sobre una etimologia amb la mateixa senzillesa i precisió que opina sobre un aspecte polític o comenta un llibre. I sempre, planejant damunt dels seus articles, el compromís amb la llengua i amb el país.

Perquè el Dr. Solà era també molt conegut pels seus articles d'opinió i per la seva militància lingüística i nacional. Al número 21 de L'esclatxa, afirmava que «no millorarem l'estatus del català mentre estiguem subor-

dinats políticament i lingüísticament» i proposava la independència com a millor solució per a salvar la llengua.

He tingut el gran plaer de conèixer Joan Solà. He pogut parlar amb ell en dues o tres ocasions i també he gaudit del privilegi de poder-lo entrevistar durant una hora a CAL parlar de llengua. Sempre m'ha semblat, conjuntament amb Fabra i Coromines, un dels filòlegs més importants que ha tingut el nostre país i que han estat més transcendents per a la nostra llengua.

Solà era un home d'una saviesa indiscutible. Un pou de coneixements filològics i lingüístics, però, alhora, un intel·lectual contundent, senzill, clar i didàctic. Un home que acostumava a posar el dit a la nafra i a dir les coses tal com són.

Un home de llengua, però també de país, amb tot el que això significa. El seu missatge ha estat sempre clar en aquest sentit: No hi llengua sense país ni país sense llengua. Joan Solà no es va aturar mai en el vessant més científic i filològic de la llengua. Sabia perfectament que una llengua no és res sense els seus parlants, sense el poble que l'usa i per això va ser també un militant i un lluitador incansable per situar el català en el nivell de normalitat, i també de modernitat, que li pertoca.

Podríem escriure molt sobre Joan Solà.

Intervenció de Joan Solà al Parlament

Recordo especialment una entrevista que li van fer a Vilaweb arran de ser-li concedit, el 2009, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Deia Solà: *"Ens hem de plantejar qui som, què volem ser, on anem i com ho hem d'aconseguir."*

D'aquesta mateixa entrevista, són d'una transparent clarividència les paraules que dedica a la tan lloada (pels nostres polítics) "pau lingüística" de què gaudim a Catalunya. Res més lluny de la realitat, ens diu Solà. Una part de la societat viu amb una angoixa constant (aquell "mal de llengua" de què ens parlava l'Enric Larreula) i la resta no té aquesta angoixa perquè nosaltres cedim constantment. Som un país, continuava dient Solà, que no creu en la seva llengua.

El desembre de 2006, arran del decret de la tercera hora de castellà, escrivia un article a l'AVUI que titulava: *Plantem cara* i que, més tard, donaria títol al seu llibre. L'escrit es podria molt bé resumir en un dels fragments:

"Qui intenta destruir la llengua d'un poble és un enemic d'aquest poble. Tots els governs espanyols han sigut enemics nostres."

Aquesta frase demostra com és d'impossible desvincular la llengua de la política, no és debades que parlem de Llei de Política Lingüística. Qualsevol govern que estigui en contra que la llengua catalana pugui desenvolupar-se com a llengua d'ús habitual i necessària per viure als Països Catalans, és un govern enemic.

Més encara... Qualsevol estament, partit o agrupació política, qualsevol entitat o persona individual que doni suport, ja sigui per acció o per omissió, a aquesta política d'agressió contra la llengua catalana, és també el nostre enemic.

Prou doncs, de donar corda al català, campanya que Joan Solà blasmava en el seu article, o d'encomanar-lo com si es tractés d'una grip nova qualsevol. Prou doncs, que l'aprenentatge del català sigui vist només com una riquesa cultural o, en el millor dels casos, com un certificat de nivell que ens servirà per presentar-nos a alguna oposició o potser per millorar professionalment en determinades feines. Un certificat que després deixarem en un calaix sota un munt de papers que mai mirem perquè mai necessitem.

Cal establir les bases polítiques imprescin-

Joan Solà investit Doctor Honoris Causa a la Universitat de Lleida

dibles perquè la llengua esdevingui necessària. Diu Joan Solà:

"... si sense la llengua tens dificultats per viure i per treballar al país, llavors anem bé..."

El mes de juliol de 2009, Joan Solà va intervenir al Parlament de Catalunya. El seu discurs va ser clar, diàfan, contundent, dur... posant el dit a la nafra, que és on realment els cou. Un discurs que hauria de ser de lectura obligada a tots els centres d'ensenyament mitjà i superior. Un parlament que cadascun dels diputats s'hauria d'haver endut a casa per tal de reflexionar-hi.

"La llengua catalana no està bé de salut: ni de salut política ni de salut social ni de salut filològica".

Així iniciava Solà, després d'un breu introducció, el cos material del seu discurs. Us en reproduïxo un fragment, el més incisiu amb Política Lingüística i també, les quatre ratlles finals:

"Els ciutadans percebem clarament que moltes de les accions que l'administració realitza a favor d'aquesta llengua són de poc fruit, com ara els cursos per a immigrants o fins i tot una iniciativa tan bona en ella mateixa com les parelles lingüístiques; i això, malgrat que treballen en aquestes iniciatives moltíssimes persones plenes d'il·lusió i d'abnegació. Altres accions ens arriben fins i tot a humiliar o a molestar, com ara aquella consigna d'anys enrere, el depèn de tu, o, recentment, el dóna

corda al català. Totes aquestes iniciatives topen amb el handicap d'una societat esgotada de tanta lluita estèril, i incrèdula davant unes accions que es perceben clarament com a substituïts impotents d'una voluntat política absolutament indiscutible que hauria de proporcionar d'una vegada a aquesta llengua el mateix estatus de les que són políticament «reconegudes»".

[...]

"La llengua pròpia del país i de moltíssimes d'aquestes persones, una llengua antiga i potent que ha traduït tota la millor literatura mundial i ha contribuït notablement a engrandir aquesta literatura, no pot ni vol sentir-se ni un minut més una llengua degradada, subordinada políticament, incansablement i de mil maneres atacada pels poders mediàtics, visceralment rebutjada pels altres pobles d'Espanya. Aquesta llengua no pot ni vol sentir-se ni un minut més inferior a cap altra".

El Dr. Solà ens va impartir moltes lliçons... n'hi ha una, però, que destaca per damunt de totes i que mai es va cansar de repetir:

"Conreem la llengua des de tots els camps i fem-ho des de l'autoestima, la confiança, la dignitat i l'estimació. La llengua catalana és una causa comuna que ens implica a tots més enllà d'ideologies. Perquè "hi ha un lligam inextricable entre poble, individu i llengua". Gràcies, Dr. Solà.

El darrer homenatge de la CAL

La CAL vol homenatjar a l'insigne patriota Joan Solà que fa poques setmanes ens ha deixat. La relació de la CAL amb el lingüista Joan Solà es remunta a l'any 2006, quan, en motiu de la concessió dels Premis Joan Coromines, va fer un parlament polític sobre la situació de la llengua catalana com a president de la Comissió del Centenari de Joan Coromines. El 8 de maig d'aquest any la CAL el va guardonar amb els premis que porten el nom del seu mestre en l'últim guardó que va rebre en vida. Com a homenatge a la seva persona i al seu pensament reproduïm un article seu publicat dos dies abans de la gran manifestació del 10 de juliol en resposta a la sentència del TC sobre l'Estatut.

"Miserables!

Amb la vostra actitud obstinada reflectiu la pitjor misèria moral, política, econòmica i lingüística de l'integrisme espanyol. Durant segles heu imposat, amb la llei i l'exèrcit, el que vosaltres heu anomenat "la pàtria comuna" dels espanyols i que no és altra cosa que un muntatge arranat estrictament a la vostra mentalitat obtusa, al vostre totalitarisme quixotes; i, en definitiva, còmode només per a una part dels qui vivim en aquest espai, al preu de ser odiós i insuportable per als altres.

.Molt en concret, heu atiat contra els catalans la resta dels pobles de la Pell de Brau. Ens heu impedit de respirar a un dels pobles que precisament hem contribuït més a l'evolució política i al benestar econòmic del país. I heu maldat per destruir la nostra llengua de totes les maneres imaginables.

Heu fet de l'arma del terrorisme una raó d'Estat aplicable a tort i a dret als qui vosaltres, de manera unilateral, qualifiqueu de terroristes i als qui precisament sempre hem intentat de mour-ens per camins pacífics. Sembrant incessantment aquesta verinosa llavor, heu creat un immillorable camp de cultiu per als vostres votants. I d'això en dieu democràcia!

.Per enèsima vegada el meu poble ha intentat encaixar en aquesta vostra Espanya impossible. Per enèsima vegada li heu tirat la porta a la cara. No esperarem més opcions: intentarem de viure en llibertat d'una vegada fora d'aquest espai irrespirable.

.Polítics catalans! Des de les veus profètiques de Joan Maragall fins a tots els observadors polítics actuals ens han anat repetint d'infinite maneres que no hi havia res a fer, que aquesta Espanya ens ha menyspreat i rebutjat i continua fent-ho ara potser amb més violència que mai, política i mediàtica. Ara vosaltres us apunteu a la protesta popular, no tots de bona gana però tots sense remei, per mirar de salvar un poder personal que cada cop és més ridícul i sobretot més ridiculitzat, més befàt.

I abir suplicàveu (!) no sé quina reforma del TC: una reforma d'un organisme que durant quatre anys ens ha escarnit amb prepotència infinita fins a límits que sembla que fins vosaltres qualifiqueu de literalment intolerables i que molts catalans —no us vulgueu ni ens vulgueu enganyar— desitgem, ara sí, que remoguin les entranyes dels qui no tolerarem de ser esborrats dels pobles lliures.

No és ara l'hora de donar un exemple inequívoc al vostre poble: ho havíeu de fer, si tant hi creïeu, al moment just que el TC va començar a grapejar l'Estatut."

(Joan Solà. Avui, 8 de juliol de 2010)

Descansa en pau, mestre, que estem a l'aguait!

Pep Ribas
President de la CAL

ONA, tan sols una llibreria

A mitjans de setembre ens assabentàvem de l'imminent tancament de la Llibreria Ona, que es va produir algunes setmanes més tard. La crisi de la distribuïdora l'Arc de Berà, a la qual pertanyia Ona, ha estat el desllorigador d'aquesta pèssima notícia, per altra banda esperada ja per molts, com la crònica d'una mort anunciada, atesa la crisi del negoci del llibre en un context global, i la del llibre en català, en el nostre context nacional.

A. I. B.

El fet, més enllà de la tragèdia inherent que comporta, no pot ocultar algunes reflexions. La primera és que hi ha qüestions d'interès general que no haurien de regir-se mai per una estricta llei de l'oferta i la demanda. Barcelona, capital del Principat i probablement la ciutat capdavantera dels Països Catalans en molts aspectes, no es pot permetre el luxe de prescindir d'una botiga de llibres exclusivament en català. Com a símptoma de normalitat, com a mostra de vitalitat cultural, o fins i tot com a proposta alternativa als models imperants que basculen entre la gran superfície i la llibreria de novetats (i en els quals l'oferta editorial en la nostra llengua no figura mai en els llocs preferents dels aparadors), hauria calgut apostar per la continuïtat d'Ona. És que algú encara es qüestiona que la llengua feble en un territori on conviuen dues parles no hagi de ser objecte d'atenció especial per part dels seus dirigents? L'argument neoliberal del mínim intervencionisme no té cap mena de solidesa quan l'únic que es pretén és perpetuar un statu quo producte d'unes anormalitats històriques que no cal ara tornar a recordar. I, doncs, des d'aquesta perspectiva, salvar un negoci que ofereix un element diferencial tan important (però alhora tan connotat) com és l'opció lingüística hauria de ser un deure al qual s'hi hauria d'haver abocat el nostre govern amb tots els mitjans possibles.

La segona reflexió que se'ns acut té a veure amb la responsabilitat cívica dels mateixos catalans. El règim d'indiferència absolut en què ens movem a l'hora de consumir cultura ha estat, no cal dir-ho, una de les causes del tancament, i aquest fet hauria de ser un toc d'alerta col·lectiu: qui diu que no pot passar el mateix amb altres lloables iniciatives culturals que sobreviuen, malgrat tot, en condicions precàries? En èpoques de crisi, adverses ja de per si a qualsevol projecte que cerqui una mínima viabilitat econòmica, tenim el deure de mantenir-nos fidels a la nostra personalitat nacional, representada simbòlicament per la llengua.

Per acabar, cal desterrar d'una vegada per totes l'argument resistencialista i encarar sense complexos la normalitat cultural encara no assolida. A molts mitjans de comunicació, la notícia sobre el tancament de la llibreria es lligava al fet que aquesta ja havia acomplert la seva funció militant, i que la seva existència, actualment, ja no tenia gaire sentit. Mentre raonaments com aquest es mantinguin presents en el dia a dia, no passarem d'anar fent la viu-viu. Consumim cultura en català, però fem-ho per mostrar l'interès real que poden tenir llibres, discs, obres teatrals o qualsevol altra manifestació artística feta en la nostra llengua.

Ona va néixer per ser més que una llibreria i, durant més de quaranta anys, ha sabut conservar l'esperit d'aquesta divisa. Ha mancat, tanmateix, que Ona esdevingués, tot simplement, una llibreria.

La mort induïda del valencià

L'ús social del català continua reculant al País Valencià. Més de la meitat de valencians no el parla i només el 26,4% el sap escriure. L'executiu popular defensa, però, la política lingüística que porta a terme obstinat a relegar el valencià a un segon pla.

X.T.

El català continua amb el seu particular viacrucis al sud del país. L'agonia d'una llengua minoritzada curiosament pel seu govern es manifesta amb tota la seva cruïssa en el dia a dia. Només el 48,5% dels habitants del País Valencià parla sense dificultats la llengua pròpia, mentre que un 51,5% el parla molt poc o gens. Aquesta és la principal conclusió de l'enquesta "Coneixement i Ús Social del Valencià" que va presentar la Generalitat valenciana a principis de desembre. Malgrat que les dades no conviden a l'optimisme, el conseller d'Educació, Alejandro Font de Mora, en fa una valoració ben diferent i sosté que el 76,7% el sap parlar i el 93,9% l'entén. Educació fomenta la seva interpretació sumant al 48,5% dels valencians que coneixen bé la llengua, el 28,2% que el sap parlar poc o amb moltes dificultats. Més preocupants són les dades que fan referència al coneixement del català en

l'àmbit de l'escriptura. Un 41,7% assegura no saber-ne gens, un 31,9% "una mica", un 11,8% força i un 14,6% assegura que la domina "perfectament". Per tant, el percentatge que el sap escriure és de tan sols un 26,4%. La dada, però, que posa de manifest el precari estat de salut del valencià és que només un 28,9% dels habitants l'utilitza de manera habitual. A les comarques castellanoparlants el panorama és desolador tenint en compte que un 90% dels enquestats afirma que no en sap. A les zones catalanoparlants els resultats tampoc són satisfactoris, atès que tan sols la meitat dels seus habitants domina la llengua del país. Lluny de l'autocrítica o d'entonar el mea culpa, el conseller Font de Mora va remarcar durant la presentació de l'estudi que el valencià "s'està adaptant bé a una nova situació pròpia d'una societat moderna, amb gran mobilitat des del punt de vista demogràfic, que està experimen-

Arreu del País / La mort induïda del valencià

Protesta d'Escola Valenciana contra el conseller d'Educació, Font de Mora

tant la incorporació de molta gent d'altres territoris i d'altres països". Una valoració que demostra que l'executiu no variarà la seva política lingüística en el seu afany de relegar el valencià a un segon pla.

Abans el xinès que el valencià

Els resultats d'aquesta enquesta -la darrera es va fer el 2005- es van publicar un mes després que la Generalitat valenciana decidís reduir en gairebé dos milions d'euros el pressupost de la partida de Promoció i Ús del valencià. Aquest 2011 només es destinaran 5.131.990 euros, gairebé un milió menys que l'any passat, quan aleshores ja es va reduir un terç respecte l'any anterior. El resultat final és que el govern presidit per Francisco Camps ha reduït en gairebé dos milions d'euros el pressupost per a la promoció del valencià en tan sols dos anys. La llengua paga de nou els plats trencats de la crisi econòmica en un territori que ha fet del totxo la seva principal font de riquesa. Però no qualsevol llengua. Només la pròpia. A tall d'exemple, els ajuts a l'associació Hanban, que promou l'aprenentatge del xinès, es dupliquen i passaran a ser de 60.000 euros. En el cas de les associacions de ciutadans que fomenten l'ús del valen-

cià, la retallada és més dràstica: el 2011 rebran 278.460 euros, 119.340 euros menys que el 2010, és a dir, un 30% menys quan ja s'havia retallat un 35% l'any anterior. De la transversalitat a l'hora de retallar subvencions en la promoció del valencià no se'n escapa ningú. Les universitats, els sindicats, les associacions professionals i d'altres entitats rebran un 36% menys (l'any passat va ser un 26% menys), mentre que la retallada per a municipis, empreses i comerços serà del 30% (el 2010 va ser del 35%). Culturalment és significatiu que desaparegui l'ajut econòmic que s'atorgava a la Ciutat de les Arts i les Ciències perquè edités materials audiovisuals en valencià.

Milers d'alumnes sense poder estudiar català

299.892. Aquest són els alumnes del País Valencià que s'han quedat sense poder escolaritzar-se en centres on s'imparteix l'educació en valencià aquest curs. Tot i que

el 61,2% de les matrícules pel curs 2010-2011 són per escoles en valencià, amb l'oferta actual només 148.430 alumnes, del total de 448.295, poden entrar-hi. I és que mentre la conselleria d'Educació no augmenti l'oferta de places dels Programes d'Ensenyament en Valencià (PEV), més de la meitat dels alumnes que volen estudiar en valencià no ho podran fer. Aquesta és la conclusió d'un informe elaborat per Escola Valenciana, que van lliurar al departament a principis de juny acompanyat d'una petició d'entrevista amb el conseller Alejandro Font de Mora, que encara no ha contestat. L'informe també detalla aspectes a millorar de l'ensenyament en valencià al País Valencià. El president d'Escola Valenciana, Diego Gómez, critica obertament les "estratègies de marginació de la nostra llengua que està duent a terme" la conselleria de Font de Mora i posa com a exemple la "paralització" de l'obertura de noves línies d'ensenyament en valencià. Cal recordar que també s'han denegat les peticions d'almenys tretze centres d'infantil i primària, a banda de la curiosa desaparició d'assessories de valencià. La prova més clara de la manca de voluntat per corregir la situació de desigualtat que pateix la nostra llengua en el sector de l'ensenyament és que a la ciutat de València continua inamovible la xifra de 47 centres, dels 95 de públics, que ofereixen una línia d'ensenyament en valencià.

Sense senyal de TV3

Tots els intents de la Generalitat i, especialment, de conselleria de Cultura, d'arribar a un acord amb el govern valencià perquè tornin les emissions de TCV a totes les comarques del sud han resultat infructuosos. Ara la Generalitat valenciana treballa per tancar el repetidor de Mont-

ACPV: 40 anys d'esperança

Acció Cultural del País Valencià (ACPV) celebrarà al llarg de 2011 el seu 40è aniversari amb una sèrie d'actes que tindran els seus punts culminants en una gran celebració al febrer a València i en la tradicional manifestació del 25 d'abril, commemoració de la desfeta d'Almansa. El coordinador d'ACPV, Antoni Gisbert, fa un balanç positiu dels èxits de l'entitat en el capítol lingüístic com "la fi del debat jurídic sobre la unitat de la llengua" però mostra "preocupació" per l'actual situació política al País Valencià. El seu president, Eliseu Climent, recorda els inicis de l'entitat, l'any 1971, dins d'un context de clandestinitat i d'una "il·legalitat" que no es va resoldre fins l'any 1978. Climent subratlla "la gran sort" d'haver tingut al costat en aquells inicis gent com Joan Fuster, primer president d'ACPV, Vicent Ventura o l'escultor Andreu Alfaro.

A l'hora de repassar les quatre dècades d'història de l'entitat, l'històric activista i editor valencià remarca que els anys 70 varen ser "anys de consolidació i de formació de mestres en la llengua del país" i la següent dècada "la preocupació d'ACPV va ser l'ensenyament i dels mitjans de comunicació, la democratització de la universitat, els repetidors de TV3 i la primera gran mobilització per tenir una televisió en llengua pròpia al País Valencià".

La creació de grans institucions com la institució Lluís Vives, l'assemblea de regidors Joan Fuster, l'Institut Villalonga d'economia i empresa i l'apartat científic amb la Joan Baptista Peset, són fruit dels 90, "anys de grans mobilitzacions al país amb el bloc de progrés Jaume I".

La dècada que ara culmina, ACPV ha posat "especial èmfasi en els serveis jurídics" i "s'han guanyat batalles en favor de la unitat de la llengua" i "molts debats de democratització del país". Totes aquestes accions han finalitzat amb la creació del centre Octubre, que concentra les seus de les diferents institucions i esdevé un gran centre cultural a la capital del País Valencià.

Per celebrar l'efemèride, ACPV farà campanyes en favor de la llengua, destinades a promoure el seu ús social en diferents àmbits, i organitzarà, com cada any, la manifestació del 25 d'abril, que enguany serà més evotiva i espectacular que mai.

Estudiants a l'IES de Mutxamel reclamen la línia en valencià

dúver, que cobreix la comarca de la Safor i parts de la Ribera Alta, la Ribera Baixa i la Marina Alta. Lluny de voler assolir, doncs, la reciprocitat entre TV3 i Canal 9 (que no es veu al Principat per culpa del govern valencià, que no pot pagar les quotes del satèl·lit), renova l'ofensiva contra TVC al País Valencià. El passat mes de setembre el govern de Camps va decidir endurir la política contra Acció Cultural del País Valencià (ACPV), responsable dels repetidors del senyal digital de TV3, assegurant que demanaria la retirada de subvencions que li atorga la Generalitat de Catalunya i enviaria diversos requeriments al govern català i al Ministeri espanyol d'Indústria per tal d'impedir aquestes emissions. La Generalitat valenciana també va afirmar

que impulsaria la reforma de la llei amb l'objectiu d'aconseguir l'enduriment de les sancions a ACPV per les emissions de TV3 i l'augment de la xifra de les multes que se'ls haurien d'imposar, a més d'introduir la possibilitat d'actuar contra els propietaris dels terrenys on s'instal·len els repetidors. ACPV considera aquesta ofensiva "un atemptat a la llibertat d'expressió i a la pluralitat informativa, així com a la normalització de la nostra llengua en l'àmbit de la comunicació", una ofensiva que expressa "la importància que atorga l'actual Govern valencià al paper cívic que juga Acció Cultural i a la seua obsessió per ofegarnos políticament i econòmicament". De moment resten oberts tan sols els repetidors de Perenxisa, el Bartolo i Montdúver.

El rebuig del Congrés a iniciar els tràmits parlamentaris de la ILP de Televisió sense fronteres impulsada per ACPV, que aquest estiu va presentar més de 650.000 signatures favorables a eliminar les fronteres territorials audiovisuals per aconseguir la recepció de TV3 al País Valencià, demostra alhora el poc interès del govern espanyol a resoldre el conflicte. I més quan va decidir cancel·lar unilateralment la seva tramitació amb l'argument que "tindria com a conseqüència un augment dels crèdits pressupostaris" en base a l'article 134.6 de la Constitució, que diu que "tota proposició que suposi un augment de crèdits o una disminució d'ingressos pressupostaris requerirà la conformitat del govern per a la seva tramitació".

La Franja de Ponent: problemàtica i directrius d'estudi

Més d'un cop el professor Ramon Sistac, de manera força irònica, ha fet referència als "franjàlegs" i als "frangistes"; aquests darrers dividits, al seu torn, entre "frangistes homologats" i simples "frangistes", segons haguessin fet de la Franja de Ponent el seu "modus vivendi" o simplement un passatemp.

Joaquim Torrent
Geògraf

En puritat, i etimològicament, els franjàlegs serien els qui, d'una manera objectiva, cultivarien el "saber" de la Franja, mentre que els "frangistes" serien únicament els "partidaris de la Franja", els qui treballarien per la seva millora -se suposa-; de la mateixa manera que un ecòleg és un entès en ecologia i unecologista és un mer partidari de les idees de matriu ecològica. Quant a la categoria de "frangista homologat", es pot dir que únicament ha estat ostentada per cert personatge polític fins fa poc resident a les terres frangenes i coneguda bastament. Pel que fa als "frangistes", hi ha de tot: ciutadans normals del carrer -certament, millor informats que alguns conciutadans seus-, erudits locals, periodistes, historiadors, professors universitaris -principalment del camp de la lingüística i d'allò que abans es deia "les humanitats"-, tot passant per polítics i escriptors. Alguns dels esmentats, òbviament els qui tenen més bagatge científic, són també "franjàlegs", ja que combinen l'entusiasme dels "frangistes" amb l'objectivitat i el saber. Ironies a banda, és ben cert que arribar a analitzar i comprendre la Franja de Ponent d'una manera serena i objectiva i amb una certa

“ Per poder “entendre” mínimament la Franja cal recórrer a un variat conjunt de matèries que es complementen com la geografia física o humana, la història, la politologia o la psicologia social ”

científicament, així com dissenyar propostes d'actuació adequades, tampoc no és a l'abast de tothom, tant per la complexitat com per la singularitat de la realitat frangena. Per poder "entendre" mínimament" la Franja cal recórrer a un variat conjunt de matèries que entre si es complementen i interrelacionen. Cal partir en primer lloc "de la terra"; per tant ens cal acudir a la geografia física, sense caure en un determinisme exagerat però tampoc sense tancar

els ulls als condicionants directament relacionats amb el territori i amb el clima. D'altra banda, en aquest territori hi habita una determinada comunitat humana, que estableix fluxes, resideix adeterminats nuclis, viu d'unes determinades activitats i té unes característiques socials pròpies; per tant, necessitem l'auxili de la geografia humana (i de totes les seves branques i ciències auxiliars: geografia econòmica, geografia cultural o demografia), i, també, si fem abstracció del suport geogràfic, de la sociologia i l'antropologia, per poder estudiar, per exemple, les característiques dels diferents estrats socials o el patrimoni cultural material. Evidentment, no ens podem deixar ni la història ni la filologia si volem analitzar les viscissituds dels pobladors de la Franja al llarg del temps o conèixer en profunditat les característiques, singulars i comunes, dels seus parlars i el seu estat

“La “nacionologia”, lluny de controvèrsies i axiomes interessats ens hauria de proporcionar unes eines i paràmetres comuns per analitzar de manera objectiva els diversos fets nacionals”

Peralta de la Sal

actual. Una disciplina bàsica, a hores d'ara, per a l'estudi de la Franja de Ponent la constitueix la politologia, que ens permet analitzar l'adscripció política dels seus habitants i com s'articulen i participen en relació als diversos nivells de representació política. Una anàlisi que inevitablement ens duu a recórrer a la sociologia i a la sociolingüística. I no podem oblidar-nos de la història de les mentalitats, ni de la psicologia social, de la qual n'és un bon co-

neixedor el psicòleg Quim Gibert, resident a Fraga, qui ens ha explicat la psicologia dels usuaris de llengües minoritzades i ens ha donat eines per poder resistir. I encara es podria recórrer a altres matèries, tot i que bàsicament les més adequades venen a ser les anteriorment ressenyades; les quals ens servirien no tan sols per al coneixement específic de la nostra Franja, sinó també d'altres “franges” i altres realitats més extenses en relació a aquestes i

amb les mateixes característiques culturals. Així, les “franges”, juntament amb les “porcions” (per exemple la Val d'Aran) i els “enclavaments” (per exemple l'Alguer), constituïrien parts perifèriques de determinats espais culturals homogenis separades per un tipus o altre de línia o espai interposat d'un territori més ampli amb les mateixes característiques culturals bàsiques. Uns espais descrits tots per la geografia cultural i, des d'un àmbit polític, per la politologia, concretament des d'aquella parcel·la que es dedica a l'estudi de les realitats nacionals i de les variables que incideixen en la configuració, o no, d'aquestes realitats -lligades indisolublement a aspectes culturals- a nivell mundial. Aquesta parcel·la no seria cap més altra que la “nacionologia”, la qual, lluny de controvèrsies i axiomes interessats ens hauria de proporcionar unes eines i paràmetres comuns per analitzar de manera objectiva els diversos fets nacionals arreu del món, els quals, tot i la seva singularitat, no deixen de mostrar un seguit de trets comuns, a l'Europa Occidental, a l'Àfrica, a la Polinèsia o a l'Àsia Central... Precisament en aquesta direcció s'orientarien els estudis duts a terme per Montserrat Guibernau, nascuda a Vilanova i la Geltrú i doctora en teoria social i política per la universitat de Cambridge, una de les màximes autoritats mundials en l'estudi del fet nacional. Si tenim ben acotats els diversos camps d'estudi, ressenyats els sabers que ens poden auxiliar, i ens dotem dels adequats instruments d'anàlisi, tant per a l'estudi de la Franja de Ponent, com de la resta de “franges” del món, ja res no ens hauria d'impedir endinsar-nos plenament en la recerca “franjològica”, sense prestar atenció a influències deformadores que no busquen més que afavorir interessos fàctics i caciquils de tota mena al marge de la menor objectivitat. Però, és clar, tampoc no n'hi ha prou amb la bona voluntat de certes persones; perquè hi hagi una activitat científica continuada i amb rigor és necessari l'existència d'entitats i institucions que s'hi dediquin. I pel que fa a la Franja de Ponent, sense una col·laboració decidida dels poders públics, i menys encara amb l'actual inhibició!, això és pràcticament impossible. Malgrat tot, com va dir Galileu a la fi del seu procés, en referència a la terra: “però es mou”...

Sense estrés lingüístic

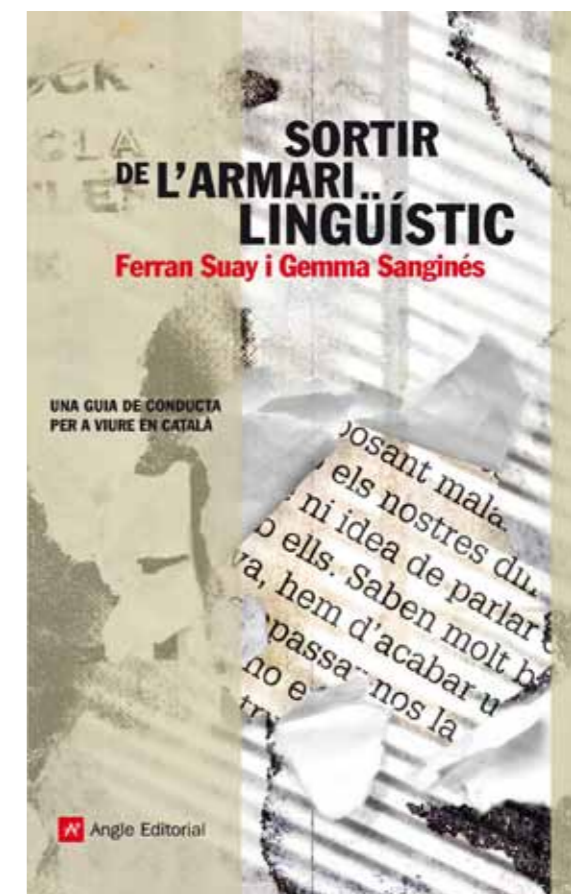
Sortir de l'armari lingüístic. Una guia de conducta per a viure en català

Ferran Suay i Gemma Sanginés

Barcelona: Ara Llibres, 2010

“Ser catalanoparlant pot ser (...) una font de plaer i de comoditat, en comptes d'una càrrega o una font de pressura”. Així de contundent es mostra Bernat Joan en el pròleg del darrer llibre dels psicòlegs Ferran Suay i Gemma Sanginés, titulat *Sortir de l'armari lingüístic*. Una guia de conducta per a viure en català. Aquest és, justament, l'objectiu del llibre: ajudar les persones catalanoparlants, d'origen o d'adopció, per tal que puguin utilitzar el català en qualsevol situació i sentir-s'hi plenament còmodes. I és que l'anormalitat en què es troba la nostra llengua genera, entre els parlants, sensacions d'inseguretat, incomoditat i fins i tot estrès, unes sensacions que ningú millor que els psicòlegs poden explicar.

Sortir de l'armari lingüístic compta amb un capítol introductor i en què, manllevant les paraules dels autors, es fan “cinc cèntims de psicologia”. Breument, s'hi explica que els parlants de llengües minorades experimenten un estrés afegit en les situacions comunicatives, fruit de la incertesa de les interaccions, la responsabilitat de triar una determinada llengua i la sensació que hi tenen les de perdre. Davant d'aquest fet, les reaccions acostumen a ser perjudicials per a ells i, de retruc, per a la llengua. Per alliberar-se d'aquest estrés, caldria incidir, d'una banda, en l'estímul, és a dir, eliminar la condició de llengua minorada; i, d'una altra, en la resposta, modificant la manera com afrontem les interaccions amb els parlants de la llengua dominant. Això darrer és el que ens proposen els capítols següents del llibre, dedicats a diverses tipologies de parlant als quals s'ofereixen solucions que els permetin augmentar la comoditat a l'hora de fer servir el català: la novinguda plenament integrada a nivell lingüístic; el parlant cremat per la situació de minoració; la novinguda procedent d'un país amb

una llengua també minorada, i que malgrat usar normalment el català, comença a trobar-se en situacions d'incomoditat; el parlant conscient lingüísticament, però habituat a fer el canvi de llengua; la parlant militant, que utilitza la llengua en qualsevol situació; i el novingut que, malgrat saber parlar català, sovint acaba utilitzant l'espanyol pel fet que els parlants nadius se li adrecen en aquesta llengua. Finalment, el llibre es complementa amb una guia amb algunes propostes genèriques per millorar l'assertivitat lingüística. Així doncs, si voleu fer servir més el català i, sobretot, fer-ho amb més comoditat, *Sortir de l'armari lingüístic* és l'eina idò-

nia. De ben segur que sabreu identificar-vos amb alguns dels perfils lingüístics esmentats i que, aleshores, les estratègies que s'hi plantegen us seran ben útils. Tingueu en compte, però, que “només” és una guia, i que heu de ser vosaltres els que, amb paciència, l'aneu aplicant en les vostres interaccions lingüístiques, adaptant-vos a les situacions que us aneu trobant. Si, com recomanen els autors, aneu anotant les experiències en un “diari d'èxits”, podreu anar veient els progressos que feu i, d'aquesta manera, constatareu com el vostre nivell d'autoestima lingüística va incrementant-se.

David Vila i Ros

Els heretges indomables

La Gossa Sorda
"L'últim heretge"
CD, Maldito Records, 2010

S'entén per heretge la persona que contradiu els dogmes establerts per l'Església Catòlica. Una paraula que, si bé prové dels temps de la inquisició, el nacionalcatolicisme emergent ha actualitzat altra vegada. Només cal repassar l'ofensiva del Vaticà o de la Conferència episcopal espanyola contra els matrimonis homosexuals o les lleis que preserven l'avortament i la llibertat de culte. Des d'aquest vessant reaccionari, s'han demonitzat una i altra cosa sense miraments, fet que ha servit la Gossa Sorda per recordar la mort del mestre valencià Gaietà Ripoll, la última víctima de la inquisició espanyola, l'any 1826.

A partir d'aquest personatge, la formació d'skacore valenciana ens trasllada a un present marcat per la crisi econòmica, l'integrisme religiós, el consumisme, la corrupció i altres patologies que empobreixen la nostra societat.

L'Últim heretge parla d'aquestes injustícies en un repertori d'11 cançons que, a través d'un estil fresc i colorista, conviden a lluitar per transformar la realitat.

Com a metàfora d'aquesta voluntat, la formació de Pego ens submergeix a un paisatge fosc del qual en surt una llum a final del túnel. Al llarg del disc, aquesta esperança s'eixampla poc a poc gràcies a cançons on hi predomina la fusió entre la dolçaina i estils tant diversos com la rumba, el punk, el jazz o el rock and roll. Després de l'èxit de *Vigila* (2003), *Garrotades* (2006) i *Saó* (2008), *L'Últim heretge* ja roda en plenitud per les viles catalanes, amantitzat amb les aportacions d'Al Tall, La Raíz, Soul Atac i l'Home de Llanda. Bandes i solistes que, a més de donar valor afegit a l'àlbum, permeten la Gossa Sorda completar una llarga estona de reflexió i estímuls en positiu.

Seleccions en joc

Esport català
"Fora de joc"
DVD, Bat a Bat, 2010

En els darrers set anys, el nombre de seleccions catalanes reconegudes a nivell internacional s'ha elevat a la vintena. El futbol, el futbol australià, el ball esportiu, el korfal, el patinatge o el twirling són algunes de les modalitats amb què Catalunya ja pot competir en tornejos oficials.

Però tot i aquests reconeixements, molts combinats només poden participar en enfrontaments amistosos amb seleccions de perfil baix. Sobretot això es produeix en els esports més influents o populars, com el futbol, el bàsquet o l'hàndbol, en què els esportistes catalans han de romandre sota la bandera de la Federació espanyola, que fa mans i mànigues perquè Catalunya no sigui acceptada en el concert mundial.

D'aquest període de les seleccions en parla el documental *Fora de joc*, de la productora Bat a Bat. Un audiovisual dirigit pel periodista Jordi Finestres, amb el suport de la Plataforma Proseleccions catalanes, on s'analitza els motius que dificulten els nostres esportistes competir amb Catalunya en l'àmbit internacional, com així ho palesen els repetits episodis en els quals Espanya ha posat totes les traves per impedir-ho.

Fora de Joc, que inclou entrevistes amb Santiago Fisas, Ivan Tibau, Joan Laporta i altres personatges vinculats al món de l'esport, radiografia els avatars d'aquesta demanda històrica que, d'acord amb els episodis viscuts i les restriccions polítiques, només es resoldrà quan Catalunya esdevingui un estat en el marc de la Unió Europea.

Àlex Romaguera

Mou-te

DESEMBRE

30: *Diada de Mallorca: Manifestació a Palma per commemorar la conquesta catalana de l'illa el 1229.*

31: *Festivern a Sagunt: Concert amb Obrint Pas, La Troba Kung-Fú i d'altres grups per celebrar l'arribada del nou any.*

GENER

17: *Diada de Menorca: Commemoració de l'entrada de les tropes catalanes a l'illa.*

29: *Foguerons de Sa Pobla (a la plaça del Diamant de la Vila de Gràcia)*

FEBRER

5: *Festa del 5 de febrer a Prats de Lluçanes: Homenatge als màrtirs del poble que van patir el setge borbònic de 1714.*

MARÇ

3: *Festes de Sant Medir (a diferents pobles)*

xerrem

Un grup de persones que volen parlar català...
... i una persona que el parla...
... es troben cada setmana per aprendre'n.

gratuit • gratuito • free

Informació i contacte:

www.cal.cat
xerrem@cal.cat

CAL nacional

Carrer de Muntadas, 24-26, baixos
08014 Barcelona

Tel. 934 159 002
615 316 043

Empezamos a
hablar catalán

نبدأ التحدث
الكاتالونية

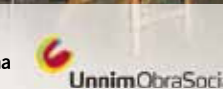
We start to
speak Catalan

Comencem a
parlar català

organitza:

amb el suport:

xerrem

Converses
en català
molt a prop teu

**Vols aprendre a parlar en català ?
Vine amb nosaltres**

**Grups de conversa a prop teu per parlar
en català amb fluïdesa i seguretat**

Més informació:

www.cal.cat

o bé al 93 415 90 02

organitza:

Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana

amb el suport:

Ajuntament de Barcelona

